

Casa de l'Amo

Navàs

Ubicació

Comarca: Bages
Lloc/Adreça: Palà de torroella. Al sector oest del terme municipal. Antic terme del castell de Torroella, parròquia de Sant Salvador de Torroella
Emplaçament
Alçada: Carretera a Cardona (C-55), al km. 52,2, sortida a Palà de Torroella.
335

Coordenades:

Latitud: 41.85531
Longitud: 1.71975
UTM Est (X): 393732
UTM Nord (Y): 4634504

Classificació

Número de fitxa 08141 - 243
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Edifici
Estil / època: Contemporani Neoclàssic
Segle XIX-XX
Estat de conservació Bo
Protecció Legal
Tipus de protecció: BCIL
Observacions protecció: Pla Especial Urbanístic de Protecció del patrimoni i catàleg de béns arquitectònics, històrics i ambientals de Navàs (Bages), 2018, amb el núm. 04.04.EA. Núm. registre BCIL: 13936-I Publicació DOGC: 29/04/2019
Data aprovació: dc., 20/02/2019 - 12:00
Número inventari IPA 16853
Generalitat i altres inventaris
Accés Fàcil
Ús actual: Residencial
Titularitat Privada

Titular: 3847604CG9334N0001RF

Fitxes associades:

Mas Palà

Jardins i horts del mas Palà

Colònia de Palà de Torroella

Autoria de la fitxa Jordi Piñero Subirana

Data de registre de la dl., 26/04/2021 - 12:27

fitxa:

Descripció

Xalet senyorial que fou la Casa de l'Amo de la colònia quan, a principis de segle XX, s'hi instal·là el nebot del fundador i va transformar la modesta casa que hi havia en aquesta luxosa residència d'estil clàssic italianitzant. És una edificació aïllada, de planta trapezoïdal, que consta de planta soterrània, planta baixa més dos pisos. La façana principal, orientada al sud-est, s'ordena a partir de quatre eixos verticals, amb la presència destacada d'una tribuna central. La planta baixa té dues portalades coronades per arcs escarsers. La resta d'obertures són en forma de balcons recolzats sobre mènsules i amb baranes de fosa. La tribuna, que ocupa les dues plantes superiors, està formada per obertures geminades coronades amb arc de mig punt i separades per una columna, deixant lloc a una important superfície de vidriera. Coronen superiorment la façana una cornisa perimetral i una barana balustrada entre pilastres decorades. La coberta és plana i transitable, i s'hi accedeix des d'un badalot situat al costat oest. Aquest és cobert amb teules de color verd i, pel costat interior, forma un petit porxo sobre quatre columnes.

Entre les façanes laterals destaca la de llevant, que dona a carretera, des d'on a través d'una gran portalada porxada s'accedeix a la planta primera. El portal és amb arc escarser i està decorat amb dos escuts esculpits en pedra. Queda aixoplugat sota un balcó rectangular que sobresurt i és sustentat per dues columnes. La porta del balcó és geminada i amb arcs de mig punt. A la primera planta dues balconades simètriques flanquegen aquest balcó central. La porta d'accés al recinte coincideix amb l'accés al jardí que hi ha a l'altra banda de la carretera. La façana nord-oest incorpora un cos annex de llenguatge racionalista que s'hi devia afegir posteriorment, amb grans obertures que van de pilar a pilar. El parament de l'edifici és arrebossat i pintat, i totes les obertures i cornises queden emmarcades amb una tonalitat més fosca.

Per la banda oest la casa connecta amb un cos més baix que era la casa del director, de manera que tota la planta baixa corresponia a aquest habitatge, mentre que la casa de l'amo eren només les dues plantes superiors. Des de la planta soterrània, on hi havia un celler, es comunicava amb les oficines i altres dependències de la fàbrica que estaven al mateix nivell, sota la plaça de la Indústria. En l'actualitat tota la casa resta abandonada i el seu interior s'està degradant.

Cal destacar la tanca de ferro de la carretera de Cardona, principalment l'accés per la façana est, on dues grans pilastres emmarquen una gran porta de ferro forjat. Per la banda nord el jardí de la casa entronca amb el del Convent, situat a un nivell inferior.

Observacions:

Altres denominacions: can Garbí

Inscripcions al portal est: 1876, 1994.

Informació facilitada per Ester Llobet i Josep Duarri.

Història

La data inscrita al portal de 1876 fa referència a la primitiva casa que hi havia en aquest lloc, on hi vivia el director. Per això era coneguda com a can Federico. L'any 1904 el fundador de la colònia, Joan Baptista Palà i Valls, que no tenia fills, va atorgar plens poders al seu nebot Joan Palà i Claret. Aquest es va casar el 1917 amb Patrocini Bertran i Bajona, teixidora de Cardona, i es va instal·lar en aquesta casa, que seria coneguda com a Casa de l'amo, mentre que els oncles i el germà de Joan, Francisco Palà i Claret, restaven a l'antiga casa pairal.

A la dècada de 1920, de gran creixement i expansió per la colònia, Joan Palà va fer importants reformes a la casa i la va transformar en una elegant torre d'estil italianitzant que reunia al seu interior els luxes de l'època. Al llibre "la Grandària del món" apareixen fotografies del seu interior (CAPSADA i altres, 2010: 272). L'exterior s'adequà també amb jardins i una llotja des d'on els amos contemplaven la vida a la colònia. Entre 1951 i 1952 es va produir una desavinença familiar entre els germans Joan i Francisco Palà Claret, que fins aleshores portaven la gestió de la colònia conjuntament. Joan s'encarregava de la gestió de la fàbrica i era una persona distant, amb importants ambicions socials i polítiques (va arribar a ser diputat a les Corts). Francisco s'encarregava de les tasques relacionades amb l'agricultura i era una persona més assequible. Tant l'un com l'altre vivien la major part de l'any a Barcelona, a la seva casa de Rambla Catalunya. A la colònia hi solien venir només per Nadal, Setmana Santa i els tres mesos d'estiu. Francisco va marxar i va vendre la seva part de l'empresa a Joan. El conflicte va provocar també una certa divisió interna entre els habitants de la colònia, i algunes famílies van marxar amb Francisco a les fàbriques del Llobregat. Des d'aleshores Joan va quedar com a únic propietari i amb els diners cobrats va poder fer la darrera gran inversió a la colònia. Com que Francisco residia al mas Palà, després de la seva marxa Joan s'hi va instal·lar i hi va portar a terme una gran reforma, convertint-la en una residència-palau.

Així, la que fins aleshores era coneguda com a Casa de l'Amo va deixar de ser residència de la família Palà i van passar a residir-hi diferents famílies. A la dècada de 1980, ja tancada la fàbrica, el casal va servir com a casa de colònies. D'aquí li ve el nom de can Garbí amb què avui és coneguda. Ja fa anys, però, que resta en desús.

Bibliografia

CAIXAL, ÀLVAR; VILAMALA, Imma i altres (2018). *Pla Especial Urbanístic de protecció del patrimoni i catàleg de béns arquitectònics, històrics i ambientals de Navàs (Bages)*. Ajuntament de Navàs. Fitxa 04.04.EA

CAPSADA, J.; DUARRI, C.; LLOBET, E. (2010). *La Grandària del Món. Entorn, història i imaginari de Palà de Torroella*. Edicions de l'Albí. Berga, p. 231-233, 270-273.

FÀBREGA, A.; FONS, R.; LLOBET, E. (2014). *Fàbriques de riu*. Centre d'Estudis del Bages. Ajuntaments de Callús, Súria, Sant Mateu de Bages i Navàs, p. 93-108.

